

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostor:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 14. OKTOBRA (OCT. 14), 1943 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 201 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Badoglijeva vlada napovedala vojno nacijski Nemčiji!

Čete pete ameriške armade prodrle 14 milj daleč na italijanski fronti in zasedle strateške višine na severni strani reke Voltorne. Leteče trdnjave in bombniki izvršili nove napade na otoke v bližini Grčije.—Sovjetske kolone prekoračile Dnjeper na obeh straneh Kijeva in bitka za posest mesta je v razmahu.—Zavezniške podmornice potopile japonske parnike s tonažo 780,000 ton v šestih mesecih

Washington, D. C., 13. okt.—Bela hiša je naznanila, da je Italija danes napovedala vojno Nemčiji. To vest je sporočil predsedniku Rooseveltu general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške oborožene sile v Sredozemlju, ki vključuje tudi proklamirano maršala Badoglija, predsednika italijanske vlade, "da miru v Italiji ne bo, dokler ostane en nemški vojak na naši zemlji."

Vlade Amerike, Velike Britanije in sovjetske Rusije so primate Italijo kot sobojevnico v vojni proti Nemčiji. Predsednik Roosevelt, premier Churchill in premier Stalin so v skupni izjavi pozdravili akcijo Badoglijeve vlade.

Zavezniški stan v Afriki. 13. okt.—Čete ameriške pete armade pod poveljstvom generala Marka W. Clarka so prodrle 14 milj daleč na italijanski fronti kljub močnemu odporu s strani nemške oborožene sile, se glasi poročilo. Zasedle so strateške višine na severni strani reke Voltorne in mesta Beneventa. Nacijske kolone so se morale pred pritiskom ameriških čet umakniti na nove pozicije v gorovju pri Cerretu, ki leži osem milj zapadno od Pontelandofa, kjer okupacija je bila večerj naznanjena. General Clark osebno vodi operacije proti sovražniku.

Zavezniška letala kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

Ameriške letale kontrolirajo ozračje nad italijansko fronto in bombardiranjem mehča a j o nemške pozicije. Vojne operacije so v teku ob vznožju apeniških prelazov. Oddelki osme britske armade prodirajo naprej po cesti, ki vodi iz Foggije v Rim. Približali so se Vinchiaturo, kjer je glavna bojna črta nemških divizij. Sodi se, da nemška armada, kateri poveljuje feldmaršal Albert Kesselring, šteje okrog 80,000 mož. Operacije ameriške in britske armade podpirajo bojna letala z bombardiranjem železnice in cest, ki vodijo iz Capuae v Rim. Bombe so porušile tri železniške postaje in razbile nemški motorni konvoj na cesti v bližini Cassina, 70 milj južno-vzhodno od Rima.

VLADA VRNILA PREMOGOVNIKE KOMPANIJAM

Ickes naznanil restavriranje normalne produkcije

MEZDNO VPRAŠANJE PRED ODBOROM

Washington, D. C., 13. okt.—Notranji tajnik Harold L. Ickes je kot načelnik administracije za kurivo naznanil zaključnje vladne posesti 1700 premogovnikov, ki so pod njegovo kontrolo, takojšnjo razpustitev zadevne uprave in končanje vladnega obrata premogovnikov.

Ickesova akcija pomeni, da so premogovniki, katerih zasego je odredil predsednik Roosevelt 1. maja, spet v privatnih rokah. Okrog 1600 premogovnikov je Ickes prej vrnil lastnikom.

"Vlada se je odpovedala kontroli in posesti premogovnikov," je dejal Ickes. "Hvaležni in zadovoljni smo, ker je bila normalna produkcija premoga restavrirana in s tem omogočeno zaključenje nujnih vladnih funkcij in poslov premogovne administracije."

Vlada je prevzela premogovnike, ko je bila produkcija premoga ustavljena kot posledica trenja med Johnom L. Lewisom, predsednikom rudarske unije UMWA, in operaterji, ki se niso mogli sporazumeti glede pogojev nove pogodbe, ki je imela nadomestiti staro, katere veljavnost je potekla 31. marca tega leta.

Sledile so stavke, ki so ustavile produkcijo in izzvale intervencijo s strani federalne vlade. Ickes se je zahvalil C. I. Newtonu, predsedniku železnice Chesapeake & Ohio, ki je prevzel pozicijo pomožnega upravitelja premogovnikov v nastali krizi in je kot tak uspešno dovljal poverjeno mu nalogo. Premogovniki so bili vrnjeni lastnikom v smislu provizij Connally-Smithovega protistavkovnega zakona, ki določajo restavriranje po vladi zaseženih podjetij kompanijam po 60 dneh, ko podjetja po stavki dosežejo točko normalne produkcije.

Lewis ni hotel komentirati Ickesove akcije, kar pomeni, da bo moral vojno-delavski odbor storiti nadaljnji korak. Člani tega odbora bodo morali odobriti ali zavreči dve pogodbi, kateri je rudarska unija sklenila s operaterji. Obe pogodbi določata zvišanje meze rudarjem.

Sabotaža se širi v Franciji

London, 13. okt.—Govornik na pariški radiopostaji je priznal širjenje sabotaže v Franciji. Saboterji požigajo pridelke na poljih, razbijajo železnice, mostove in komunikacijske zveze. Nemške vojaške avtoritete in Lavalovi policaji love saboterje. Policaji in člani mobilnih straž so dobili ukaz, naj ustrelje sleherno osebo, ki jo zalote pri sabotaži, na mestu. Govornik je dejal, da francoski teroristi napadajo nemške vojske in da so jih že več ubili.

zahtevati od Rusije baz v tem momentu, ker se bi lahko zapletla v vojno z Japonijo.

Domače vesti

Posdravi in oblaki
Chicago.—Louis A. Ambrožič iz Chisholma, Minn., je 13. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Urednik G. N. Zbošel
New York.—Ignac Hude, urednik Glasa Naroda, je bil pred nekaj dnevi prepeljan v bolnišnico, kjer se zdravi za vnetjem v kolenu leve noge. Ker ni stvar nevarna, se pričakuje, da se v kratkem vrne na delo.

Iz West Virginije
Windsor Heights, W. Va.—Božo Grčič, član društva 407 SNPJ, ki je bil 27. sept. težko po bit pri delu v rovu, je tri dni pozneje poškodbam podlegel.—Dne 4. t. m. si je Joe Učič, predsednik društva 407 SNPJ, zvinil nogo, dne 7. t. m. je Louis Rebec zgrbil dva prsta na roki in se nahaja v bolnišnici, dne 9. t. m. pa se je poškodoval na nogi Frank Szin. Vsi trije so aktivni člani omenjenega društva, katero jim želi hitrega okrevanja. Članom se priporoča, da jih obiščejo.

Clevelandške vesti
Cleveland, O.—Dne 11. t. m. je umrl John Rovanič, star 83 let in doma iz Št. Vida pri Zatični na Dolenjskem, ki se je sem preselil pred dvema letoma iz Conemaugha, Pa. Bil je član društva št. 5 SNPJ in 37 ABZ. Tukaj zapuščala eno hčer in enega nečaka, v Conemaughu pa tri brate.—Istega dne je umrl John Skrbin, stanujoč na 1056 E. 61st St.—Dlje je dne 9. t. m. umrl Anton Lavrič, star 63 let in doma iz Artmanj pri Doberniku na Dolenjskem, odkoder je prišel pred 37 leti v Ameriko. Bil je član društva 158 SNPJ in 29 SDZ. Pred leti je ustanovil tovarno za izdelovanje mehkih pišč, ki jo je pozneje prodal slovenskemu podjetju Double Eagle Bottling Co. Zapuščala žena, dve hčeri in enega sina ter dva brata.

Washington, D. C., 13. okt.—Predsednik Roosevelt je namignil, da dogovor med Portugalsko in Anglijo je ustvaril možnost, da bodo baze na Azorskih otokih služile tudi Ameriki. Enote ameriške letalske in pomorske sile bodo operirale s teh baz in prispevale svoj delež v borbi, katere cilj je izločitev nevarnosti s strani nemških podmornic, ki napadajo in potaplajo zavezniške parnike na Atlantiku.

Nemški naskok na Tuzlo odbit

Ljute bitke pri Sušaku se nadaljujejo

London, 13. okt.—Radio Svobodna Jugoslavija je naznanil, da je kolona prvega bosanskega zbora odbila nemški naskok na Tuzlo, partizansko trdnjavo, sto milj južnozapadno od Belgrada. Ta zbor operira proti nemški okupacijski sili pod zastavo generala Tita, poveljnika jugoslovenske osvobodilne armade.

Partizani napadajo železniško zvezo med Zagrebom in Subotico ter med Zagrebom in Belgradom. Poročilo iz glavnega stana osvobodilne armade trdi, da se srbijske bitke med partizani in Nemci nadaljujejo pri Sušaku, Otočacu, Duga-Resi, Karlovcu, Zadru in Sinju.

Prej je bilo naznanjeno, da so partizani okupirali Slankamen ob Donavi v bližini Novosada in Žumerak, zadnjo trdnjavo Paveličevih ustaev na zapadni strani Zagreba, hrvaške prestolnice. Slankamen leži 50 milj severozapadno od Belgrada.

Jugoslovanski krogi v Londonu so bili informirani, da se ena ali dve italijanski diviziji borita na strani Nemcev proti partizanom v Sloveniji in Istri, dočim sta se dve pridružili Titovi osvobodilni armadi.

Radio Berlin poroča, da je osvobodilna armada izgubila najmanj 5000 mož v bitkah z nemško silo na Istrskem polotoku v zadnjih dneh in da so Nemci ujeli čez sedem tisoč partizanov.

Prebivalci Neapla dobili bel kruh

Neapel, Italija, 13. okt.—Prvic od leta 1940 je na prodaj bel kruh v tem mestu. Pečejo ga iz ameriške moke in hlebeček stane dva centa.

Anglija dobila baze na Azorskih otokih

Churchill naznanil sklenitev dogovora s Portugalsko

London, 13. oktobra.—Premier Winston Churchill je včeraj naznanil v parlamentu sklenitev dogovora s Portugalsko, da Anglija dobi mornarične in letalske baze na Azorskih otokih na Atlantiku. Te vključujejo luke in letališča.

Azorski otoki dominirajo vse strateške pomorske črte med Evropo in Ameriko in dostope v Sredozemsko morje. Otoki so oddaljeni 1643 milj od Londona, 1052 milj od Lizbone in 1495 milj od Botwooda, velike zavezniške letalske baze na Novifundlandiji.

Angleški zunanji minister Anthony Eden je v poslanici portugalskemu premierju Salazarju dejal, da je popolnoma uverjen, da bo dogovor pospešil končanje vojne. Salazar je nekaj ur pozneje naznanil, da so se britske čete že izkrcale na Azorskih otokih. On je naglasil, da sklenitev dogovora z Anglijo ne pomeni, da je Portugalska zavrgla politiko nevtralnosti.

Britski uradni krogi izražajo upanje, da bodo druge nevtralne države, med temi Španija, Iraka in Turčija, sledile Portugalski in odstopile mornarične in letalske baze zaveznikom.

Washington, D. C., 13. okt.—Predsednik Roosevelt je namignil, da dogovor med Portugalsko in Anglijo je ustvaril možnost, da bodo baze na Azorskih otokih služile tudi Ameriki. Enote ameriške letalske in pomorske sile bodo operirale s teh baz in prispevale svoj delež v borbi, katere cilj je izločitev nevarnosti s strani nemških podmornic, ki napadajo in potaplajo zavezniške parnike na Atlantiku.

Roosevelt je dejal, da je bilo Churchillovo naznanilo o sklenitvi dogovora s Portugalsko najzgodnejša vest dneva. Dogovor je v soglasju z zavezniško vojno strategijo proti sovražniku.

Himmler kontrolira letalsko silo

Maršal Goering potisnjen v ozadje

Stockholm, Švedska, 13. okt.—Poročilo, oddano po neki radiopostaji, katere identiteta ni znana, trdi, da je Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacijske tajne policije, prevzel kontrolo vse nemške letalske sile. Hitler je nedavno imenoval Himmlerja za notranjega ministra.

Poveljnik nemške letalske sile, ki je ločena od armade, je bil doslej državni maršal Hermann Goering. Ako je poročilo resnično, je sprememba v poveljstvu dala Himmlerju drugo močno orožje, ki mu bo omogočilo kontrolo na notranji in vojskih frontah.

Znano je, da je Goering imel tesne zveze s poveljniki armade, dokler se ni sprl s Himmlerjem. Hitler se je v tem sporu postavil na stran Himmlerja, ki je potem začel organizirati separatno letalsko silo s pomočjo poveljnikov nacijskih napadalnih oddelkov.

Protizidovski program Lavalove vlade

London, 13. okt.—Darquier De Pellepoix, komisar za židovska vprašanja v vladi Pierra Lavalja, je predlagal odvzete vseh političnih, socialnih in ekonomskih pravic židom in konfiskacijo vsa židovskega imetja. Prvi korak mora biti izločitev vseh židov iz ekonomskih aktivnosti.

ZAHTEVE NA RAČUN ITALIJE PREDLOŽENE

Spomenica vlad Jugoslavije in Grčije

SFORZA KONFERENCIAL S CHURCHILLOM

London, 13. okt.—Vladi Jugoslavije in Grčije sta predložili spomenico Londonu, Moskvi in Washingtonu s teritorialnimi zahtevami na račun Italije, ko je slednja sklenila premirje z zavezniki. Tukajšnji krogi trdijo, da sta storila ta korak v pravem času.

Ljudje, ki se zanimajo za jugoslovanke in grške zadeve in so naklonjeni obema vladama, so odkrili znamenja nervoznosti in zaskrbljenosti v aktivnostih grofa Carla Sforze, bivšega italijanskega zunanjega ministra, ki se je na svoji poti iz Amerike v Italijo ustavil v Londonu in konferencial s premierjem Churchillom. On ima mnogo prijateljev v Angliji in nekateri drže važne pozicije. Mnenje prevladuje, da je Sforza skušal pridobiti angleško javnost na svojo stran, da ta zavrne zahteve Jugoslavije in Grčije.

Grki zahtevajo od Italije Dodekaneške otoke, Epirij in severno Albanijo, Jugoslavlani pa Primorje z Reko in Trstom vred ter vse slovenske in hrvaške kraje, katere je Italija dobila po prvi svetovni vojni.

Londonski list Observer je objavil uvodnik, ki naglašja, da bi morale Jugoslavija, Grčija in Italija počakati a svojimi zahtevami in protizahtevami do mirovne konference, ki bo sledila zaključeni sedanji vojni. Gotovo je, da se Jugoslavija in Grčija ne bosta odpovedali zahtevam, o katerih bo najbrže razprava na konferenci reprezentantov sovjetske Rusije, Velike Britanije in Amerike v Moskvi.

Grki poznajo Sforzo kot moža, ki je obsodil dogovor, sklenjen 1. 1922, da pridejo Dodekaneški otoki spet pod grško oblast. Nekateri krogi trdijo, da je on zdaj za odstop teh otokov Grčiji.

Smith izbral Lindbergha za predsedniškega kandidata

Minneapolis, Minn., 13. okt.—Rev. Gerald L. K. Smith, notorični izolacionist in demagog, je izbral letalca Charlesa A. Lindbergha za predsedniškega kandidata. On je direktor stranke, ki se naziva America First. Smith je govoril pred množico 1200 ljudi. "Amerika ne sme dovoliti premierju Churchill, da on izbere prihodnjega ameriškega predsednika," je dejal. "Stalin ne sme narekovati Ameriki zunanje politike. Ameriško ljudstvo naj odstrani vse Roosevelte iz javnega življenja, pošlje Willkieja v Moskvo, podpredsednika Wallaceja pa kot mlekarka na Kitajsko."

Trije člani argentinske vlade odstopili

Montevideo, Urugvaj, 13. okt.—Tukajšnji listi so objavili poročila iz Buenos Airesa, da so trije člani argentinske vlade resignirali. Ti so finančni minister Jorge Santa Marina, justični minister Elbio Anaya in minister za javna dela Ismael Galindez.

Trije ameriški generali odklovanj

Washington, D. C., 13. okt.—Trije ameriški generali so dobili visoko odklovanja v znak priznanja zaslug v bitkah proti Japoncem na Pacifiku. Generali so Robert S. Beighler, John R. Hodge in J. L. Collins.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisli dopisov in nenarodenih člankov se ne vračajo. Rokopisli literarne vsebine (frizice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Smrtna nesreča v odprtem rovu

Gilbert, Minn.—Dne 24. septembra se je naglo razširila vest, da je radi brezbrčnosti kompanije postal žrtev nesreče Joe Russ. On je služil vsakdanji kruh sebi in družini, ki mu je bila najljubša, v odprtem rovu kot operator parne lopate. Ali usoda omenjenega dne mu ni bila ljuba, da bi se še povrnil domov.

Ko so opoldne sedeli pri južni blizu parne lopate v odprtem rovu, so opazili, da se v steni kraj njih pripravljata katastrofo. On je pustil svoje kosilo in se podal k parni lopati upajoč, da jo reši, da si bo z njo še nadalje služil kruh. Mislil je, da jo bo postavil na varno mesto, toda katastrofa ga je prehitela. Usula se je plast nad njim, ki je podsula njega in parno lopato. Bil je na mestu mrtev. Plast je bila tako velika, da je parno lopato in njega, ki je bil pod njo, rinila naprej nad 50 čevljev.

Njegovi sodelavci so sicer takoj prihitali na pomoč, ali vzele je dve uri in pol predno so ga dobili izpod plasti. Seveda mrtevga. Pokojni Joe Russ je prej opozoril delodajca, da je treba na dotičnem mestu popravila, ali za kaj takega ni bilo časa. Kaj se briga družba za varnost delavcev, ona se briga le za dolarje, za sveti profit.

Tisto popoldne sem šel tudi jaz gledat prostor, kjer se je zgodila ta nesreča. Ali opazoval sem le iz daljave, kajti v tisti odprti rudnik ni varno gledati niti iz daljave. Tam gredo samo za železno rudo, kako bi jo čim več ven dobili. In tako ostajajo strme stene krog in krog, na sredi v kotlini pa kopleje železno rudo vedno globokeje. In tako mora priti do katastrofe, kajti stene se prej ali slej zrušijo.

Pokojni Joe Russ je bil član društva Slovanski rudar 182 SNP. Bil je dober član ves čas, odkar sem ga pridobil v jedno to januarja leta 1936. On je vedno skrbel, da ne bi zaostal s svojim asesmentom in večidel je imel plačano vnaprej, tako da bom moral zdaj še povrniti vnaprejšnji plačani asesment družini. Društvo Slovanski rudar ga bo težko pogrešalo, posebno pa tajnik.

Pokojni brat Rus je bil star 37 let in rojen v Sparti, Minn. Tukaj zapuščala žena, dva otroka, stara pet in tri leta, starše, dva brata in sedem sester. V imenu društva 182 naše sožalje preostanim!

Anton Zganjar.

Zahvala Milwaučanom

West Allis, Wis.—Slovenski dan, namenjen za prodajo vojnih bondov, je za nami in v veseljem povemo vsej ameriški javnosti, da je bil uspešen. Prodani je bilo od tistega dne do sedaj za približno \$180,000 vojnih bondov.

Ni čisto majhna ta vsota, zlasti ne, ker si je odbor postavil za cilj vsoto 50,000 dolarjev. Pa to še ni vse! Milwauški rojaki so kupili ambulanco za 1700 dolarjev, darovali Rdečemu križu \$500, pridelili lep zabavni večer

s pravo slovensko večerjo približno 200 vojakom iz bližnjega Mitchell Fielda ter še lepo vsoto nakazali organizaciji USO.

Zato je pa v resnici naša dolžnost, da se zahvalimo vsem skupaj, ki so pomagali k uspehu, bodisi že s sodelovanjem pri paradah, pri programu v dvorani ali pa pri pobiranju prispevkov za ambulanci fond. Preveč jih je bilo, ki so nam pomagali, da bi jih imenovali z imeni, vemo pa tudi, da tega ne zahtevajo. Vseeno si pa ne moremo kaj, da ne bi imenovali dveh, ki prednjačita in lep vzgled dajeta nam vsem—to menda velja za vse ameriške Slovence—vzglede namreč. Možaka sta Frank Soden in Louis Medved; prvi je daroval \$600.00, drugi pa \$100.00 za ambulanco. Prav lepa hvala tudi njima z željo, da bi našla mnogo posnemalcev pri vsaki dobri akciji. Milwauški Slovenci so pokazali, da verujejo v složnost in naša želja je, da to složnost negujemo in gojimo, ker nam bo vsem skupaj le v korist!

Še enkrat, vsem milwauškim Slovcem najlepša hvala!

Slovenski odbor za prodajo U. S. vojnih bondov.

Na obisku v ječi

St. Louis, Mo.—Dne 22. septembra sem si vzel dan prostosti od dela. Napregel sem moj Chevrolet, da me popelje v državo Illinois na obisk v veliko poslopje, ali bolj podomače v pokorilnico, ki stoji ob reki Mississippi v Menardu, Ill. Poslopje je čedno in stoji pod strmim hribom; prej ga ne zagledaš, da prideš do njega. To je državna ječa, kjer so zaprti do smrti vsake sorte jetniki, pametni in neumni.

Ker nisem mogel dobiti dovoljenja od oskrbnika ječe niti od gubernerja Illinois, zato sem moral iti tja čez teden. Ko pridem pred ograjo ječe, stopim v stražniško pisarno. Takoj pride k meni stražnik, ki me še dovolj prijazno vpraša, kaj bi rad. Povem, da bi rad obiskal jetnika po imenu Joe Bavers. Popelje me pred mizo, da se podpisem. Potem pravi, da moram napisati tudi ulico, hišno številko in mesto, od kjer prihajam ter v kakem sodku sem. Hitro sem se moral zlagati, da mi je bratranec, kajti drugače bi me ne pustili naprej.

Potem mi stražnik pravi, naj grem z njim. Ko greva po ozkem hodniku, me vpraša, če imam nož. Seveda, pa še velikega. Ko mu ga izročim, me debelo gleda, kajti odprti meri dva palca. Potem me vsega pretipuje. Moram oddati tudi ključe, nakar mi pokaže vrata in grem do njih. Bila so dvojna vrata brez ročaja ali kljuke. Ko možko stopim tja, zazvonim zvonec. Debelo gledam, kaj to pomeni, kajti vrata se niso hotela odpreti.

Pokliče me nazaj in vpraša, kakšno železo imam na sebi. Odgovorim, da sem vse oddal. Ko vidi, da imam očala, me vpraša, sko imam tudi škatlo za očala. Ja, tukaj je in mu jo oddam. Ko zopet stopim proti vratom, je bilo vse tiho. Tako imajo vse urejeno, da ne moreš vtihotapiti no-

tri najmanjšega jekla ali železa. Ko sem šel nazaj, mi stražnik vrne vse razen noža in me spusti ven. Spet je zazvonilo, ali vrata so se sama odprla.

Bil sem zgodnji obiskovalec. Ko pridem v ječo skozi velika vrata, jo mahnem kar v pisarno, nakar mi poveljo, naj grem k velikim železnim vratom in povem onemu stražniku, kaj bi rad. Pravi mi, naj grem v čakalnico. Komaj preteče pet minut, me že pokliče. Ključi za rožljajo in me spusti notri. Spet se moram podpisati in zopet so mi vse žepe preiskali. Potem se odpro vrata in ceremonij je bilo konec.

Ko me ubogi Jože zagleda, se je moral najprvo zjokati. Prve besede, ki sem jih dobil iz njega, so bile: "Vidiš, Ciril, kam so me spravili hudobni ljudje ponedolžnem; oni, ki so vsega krivi, so pa lepo na prostem..." Ker je govoril slovenski, sem ga vprašal, če sme govoriti v našem jeziku. "Le naj napenajo ušesa, saj ne razumejo, kaj govoriva..." Stražniki so naju kar pustili. Pri njemu sem bil poldrugeto uro in mi je dosti povedal, tudi to, da so tudi nekateri drugi ponedolžnem v ječi. Lepo me je prosil, naj mu skušam dobiti svobodo. On je že 15 let v ječi.

Ker Joe dobiva Prosveto v ječi, bom v tem listu pisal, kaj bom mogel storiti zanj. Tiste papirje, ki so nptarsko potrjeni, sem prejel 4. oktobra, ko sem ravno prišel iz bolnišnice. V bolnišnici sem bil enajst dni. Ker so mi odrezali prst na nogi, nisom mogel hoditi. Sedaj mi gre že precej na bolje. Zdravnik mi je svetoval, naj dobim velik čevljev in naj skušam malo hoditi po peti. Ker je človek v letih, se tudi bolj počasi zdravi.

Sedaj bom šel kmalu k odvetniku. Kaj bom mogel potem za Joeva storiti, bom poročal sproti; tudi to, kdo je dotični Slovec in zakaj je v ječi. Morebiti bo to zanimalo več rojakov. Pa tudi je poduk, kaj je lakomnost in poželjenje po tujem blagu, za kar mora večkrat drugi trpeti.

Joe, predno boš čital te vrstice, bom še poizvedel, če ti bom mogel dobiti prostost. Toliko danes.

Ciril Medved. 107.

Izjava Progresivnih Slovcnk št. 2

Cleveland.—Članice krožka št. 2 Progresivnih Slovcnk, zbrane na redni seji dne 17. sept. 1943 v Slov. nar. domu na St. Clairu v Clevelandu, odločno obsojamo pisanje in neosnovane napade na našega odličnega pisatelja Louisa Adamiča, kot častnega predsednika Sansa, in druge uradnike Sansa, katere napada Ameriška Domovina in njeni dopisovalci. Članice našega krožka smatrajo, da naš odlični rojak Louis Adamič je s svojim delom in umom veliko storil za povzdigo našega naroda ter se tako izkazal vrednega vsega zaupanja in spoštovanja.

Ker gre za rešitev našega slovenskega naroda in stari domovini, ki sedaj trpi v sužnosti pod peto nacifašistov na svoji lastni zemlji, je med nami potrebna sloga in strpnost in da stopimo skupaj VSI, kakor smo na Slovenskem kongresu 6. dec. 1942, ne glede ali si bel, črn, rdeč, tega verskega prepričanja ali drugega, in složno delujemo skupaj za rešitev tega ubogega naroda.

Ako je ta naš slovenski narod res pri srcu onim, ki napadajo

Članica ruske armade nadzira promet na cestnem križišču v Harkovu, ki so ga zasedle sovjetake čete.

Adamiča in druge odbornike Sansa, apeliramo nanje, da odnehajo z napadi in porabijo svojo energijo in prostor v njih časopisu za skupno delovanje vseh Slovcnk, da izpolnimo osnovna načrta, ki je bil odobren na kongresu. Članice Progresivnih Slovcnk št. 2 soglašamo in odobravamo vse dosedaj izvršeno delo, katerega vrši odbor Sansa, namreč Adamič, Kristan in Rogelj, ter jim izjavljamo popolno zaupanje.

Sklenjeno, da se ta izjava priobči v lokalnem listu Enakopravnosti in v Prosveti in želimo, da nehajo napadi in pisanje proti Sansovim odbornikom od strani Ameriške Domovine in njenih dopisovalcev.

Naprej za demokratično Jugoslavijo!

Cecilia Šubelj, predsednica, Mary Zakrajsek, tajnica.

Rudarji se vrnili na delo

Mt. Olive, Ill.—Zadnjič sem poročal v Prosveti, da so majnarji v rovu 7 Consolidated Coal Co. zastavkali, ker je družba kršila starostne pravice. Zdaj pa moram poročati, da so se vrnili na delo po petdnevni stavki, ne da bi kaj dosegli, kar je pač obžalovanja vredno. Pričakovati je še več enakih slučajev in enakih porazov, ker se kompanije čutijo nepremagljive pod tem protistavkovnim zakonom.

Kakor se vidi, je to le prvi sad tega dokumenta ali zakona, ki je v sramoto demokraciji in v škodo delavstvu.

Kaj prinese zadnji dan tega meseca v premogovni industriji? To vprašanje še ni rešeno in tudi ne bo, dokler ne bo sklenjena nova pogodba. Gotovo se premogarji ne bodo pustili še nadalje blufati. Sedaj že sedem mesecev zavlačujejo sklenitev nove pogodbe, ali ne po krivdi premogarjev. Soditi je, da je tudi vlada kriva tega zavlačevanja. Nikakor tudi ne morem razumeti, zakaj se branijo dati povišek, kajti potem bi tudi vlada imela koristiti pod sedanjim dohodninskim davkom. PMUA tudi opominja vladne organe za nekaj več "ration" pointov za premogarje, vsaj toliko, kolikor vzamejo s seboj na delo. To je popolnoma upravičena zahteva. Ali bomo uslišani, še ne vemo.

Pri sosednjem rovu št. 15 iste kompanije je dne 7. oktobra pri delu v rovu naglo umrl George Limburgar, star 75 let. Zapuščal osem sinov (štirje so v armadi) in dve hčeri. Pokojni George se je tudi boril leta 1898 v bitki pri Verdunu za priznanje unije in bil je tudi ranjen. Lansko leto na spominski ali "virdenski" dan 12. oktobra je imel še lep govor na grobu pokojne delavske boriteljice Mother Jones, letos pa že v njeni bližini počiva. Taka je človeška usoda: danes menj, jutri tebi.

George Limburgar je prišel iz Nemčije s svojimi starši kot petletni otrok in v tem kraju je stalno bival nad 70 let. Ostane nam v vednem spominu.

Druga nepričakovana in nagla smrt pa je zadela družino tukajšnjega gostilničarja Marka Dragoviča. Pobrala jim je 21-letno hčerko v najlepši življenjski dobi. Bila je res pravi cvet mladosti, lepega in prijaznega držanja. V nedeljo zvečer je bila z materjo in očetom v gostilni skoro do polnoči. Rekla je, da se ne počuti dobro in je šla domov kake tri bloke daleč. Zdravnik je bil takoj na mestu, toda ni bilo nobene pomoči in ob eni uri je že izdihnila. Res žalostno za starše, brata in dve

sestre. Družini M. Dragovič iskreno sožalje!

Andrew Maren.

S pota

Odkar sem v začetku septembra napravil poskus za daljše potovanje proti divnemu zapadu, se kar klaverno počutim. Približno teden dni sem bil na železnem okrožju in na seji mojega društva Prvega majnika SNPJ na Elyju. Zdaj sem prišel do prepričanja, da je najbolje da se držim Dulutha pri svojih zgodovinskih zbirki, večjih zdravnikih in ljubkih bolniških strežnicah.

Sedaj je v bolnišnici St. Marys dobro preстал težko operacijo rojak Strukej iz Gilberta. Tam se zdravi tudi Viktor Blazevič iz New Dulutha, v Millerjevi bolnišnici pa tukajšnji prvak Skulki ga poleg starosti tare tudi bolezen.

Jesenski dnevi so tukaj jaklepi. Farmarji so letos v Minnesoti pridelali mnogo krompirja.

Matija Pogorelec.

O smrti prijateljev

Grass Valley, Cal.—Odočil sem se poročati o dveh umrlih članih in prijateljih. Sicer sem že pozna, ali bolje kasno kot nikoli. Oba sem obiskala mesec junija in ju tolažila, kar je vse kar more človek dati bolniku. Pa mi Anton Fon odgovori, da se "vidimo v raju..."

Mladi angleški fantje, ki so se prijavili za delo v premogovniku pri Armihorpu, dobivajo navodila.

Franko bo zdaj nevtralen, haha!

Neko poročilo iz Madrida se glasi, da je "generalissimo" Franko, španski fašistični diktator, spet nekaj čevkal za javnost in pri tej priliki je rekel, da je Španija danes "čuječe nevtralna."

Jasno je, da je Franko danes v velikih škripcih. Franko, pučist, ki je porušil špansko, na demokratični način porojeno republiko in si podjarmil špansko ljudstvo s pomočjo Hitlerjeve in Mussolinijeve oboževane sile, je bil vsa zadnja štiri leta odprt zaveznik nacifašističnega ošiča, kajti trdno je verjel v zmago nacistične Nemčije in fašistične Italije. Frankova diktatura ni samo ves ta čas sodelovala v vojni na strani ošiča s polno mero propagande in zalaganjem Nemčije z vsem mogočim blagom, ki ga je mogla dobiti iz Amerike pod krinko svoje lažjive "nevtralnosti," temveč tudi vojaško. Kmalu po Hitlerjevem napadu na Rusijo je Franko mobiliziral svojo "plavo divizijo" in jo poslal na nemško fronto v Rusijo.

Frankova vera v Hitlerjevo zmago je trajala do zadnje pomladi, dokler nista Amerika in Anglija tik pred njegovim nosom dokončali okupacije francoske in italijanske Afrike—dokler nista zdrobili Hitlerjevih podmornic na Atlantiku in dokler niso Rusi istočasno pognali nemške armade od Volge in s Kavkaza nazaj čez Don in Donec. To je omajalo Frankovo vero v Hitlerjevo zmago.

Še bolj pa je Frankova vera v zmago ošiča zrahljana danes, ko diktatorja Mussolinija ni več, ko Američani in Angleži prodirajo v Rim, ko anglo-ameriški bombniki drobe v prah nemške industrije, ko so Rusi vrgli Nemce čez Dnjeper—ko njegov mogočni brat Hitler žanje poraz za porazom.

Čisto človeško je, da je Franko prišel v zmedo; vsakomur na njegovem mestu bi moralo biti jasno, da bodo zmagali Združeni narodi. In kje bo on? On—zaveznik Hitlerjev! Nič čudnega ne bo, če bo Franko zdaj res poskusil z nevtralnostjo—in še manj: so bo treba čuditi, če bo Franko jutri izjavil—po vzgledu maršala Badoglija—da v srcu ni nikdar verjel v fašizem, da ni nikdar verjel v Hitlerjevo zmago... Vse je mogoče pod solncem.

Vprašanje je, kaj bodo storili v Washingtonu in Londonu. V našem državnem departmantu je precej katoliških Ircev, ki Franaku vse verjamejo in z največjim veseljem bi ga pozdravili kot zaveznika v krogu Združenih narodov. V Londonu je tudi še mnogo reacionarjev, ki bi radi začutili krvoloča Franka pred srdom španskih demokratičnih elementov, ki komaj čakajo—da bo Španija odrezana od Hitlerjeve armade v Franciji, da bodo potem obračunali s Frankovo okrvavljeno diktaturo.

Ampak po padcu Hitlerja ne bo nikogar več, ki bi pomagal mižerni fašistični diktaturi v Španiji. Nazadnjaki v Angliji in Ameriki si ne bodo upali, kajti javno mnenje po tej vojni bo drugačno, kakor pa je bilo za časa civilne vojne na Španskem.

Američani v Italiji so "križarji"?

Predsednik Roosevelt se je pred dnevi zelo nespametno izrazil, ko je rekel pred časnikarji, da se ameriška armada v Italiji zdaj lahko smatra za "moderni križarski armado, ki bo osvobodila Rim, Vatikan in papeža iz pesti nacističnih barbarov."

Člankar K. M. Landis je to predsednikovo izjavo ostro zavrnil v amerškem tisku in Prosveta se na vsej črti pridružuje tej kritiki.

Sedanja vojna je že dobila precej imen. Sprva so jo krstili za ljudsko vojno proti diktatorjem; podpredsednik Wallace jo je nazval vojno za svobodo malega človeka in drugi so rekli, da je Amerika šla v vojno za svoj obstanek. Ničde med nami pa še ni niti sanjal, da je ameriška armada šla v Italijo zato, da osvobodi papeža iz nemškega ujetništva.

Papeži so bili samopostavljeni jetniki v Vatikanu celih 60 let, toda v Ameriki ni vsa to dobo nikomur prišlo na misel, da bi Amerika napovedala vojno Italiji zaradi tega. Papeževga "jetništva" je bilo konec pred petnajstimi leti s pogodbo, katero sta sklenila papež in diktator Mussolini—torej isti Mussolini, ki je napovedal vojno Ameriki in čigar diktaturo je Amerika pomagla strmoglaviti. Papež in Mussolini sta se politično dobro razumela in sedanji papež ni nikdar vprašal Američanov, naj ga pridejo rešit z orožjem.

Kolikor je znano iz poročil, niso Nemci okupirali Vatikana, niti se nihče dotaknil papeževe osebe; papežu se ni doslej zgodilo še nič hudega, razen da je blokiran in njegova zveza z zunanjim svetom je pretirana. Z zavezniško okupacijo Rima bo konec tudi papeževga "jetništva"—ampak Roosevelt dobro ve, da naval na Rim, kakor na ostalo Italijo, se ne vrta zaradi papeža, pač pa zato, da zavezniški iztirajo nemško armado iz Italije in porabijo Italijo za cesto, po kateri pridejo v Nemčijo od juga.

Predsednik Roosevelt si je dovolil malo propagande, ki ga naj prikupi pri ameriških katolikih. Nekaj dni prej je katoliški nadškof Spellman iz New Yorka pozval ameriške katolike, naj molijo za papeža, ki je zdaj Hitlerjev jetnik.

To je bilo dramatično—in prav tako dramatično se glasi Rooseveltova izjava, katere je v celoti naslovljena na katolike, ki molijo za papeža, torej bodo kmalu uslišani—za to bo skrbel ameriška armada.

Predsednik je pa pozabil, da on ne govori, kadar govori za javnost, samo za ameriške katolike, ki so v veliki manjšini, marveč govori za vse Američane, med katerimi jih je čez sto milijonov, ki niso katoliki. Tem se prav nič ne dopade naziv "križarji" za ameriške vojske, ki zdaj prodirajo proti Rimu in katerim, kdor je protestant ali svobodomislec, ni nič za papeža kot papeža.

Office of War Information, Foreign Language Division, Washington, D. C.

KAKO SI PRESKRBEŠI WAR RATION BOOK NO. 4

Knjžica za odmerke št. 4 (War Ration Book No. 4) se bo razdeljevala od srede, 18. oktobra do sode, 30. oktobra.

Člani oboroženih sil, ki jedo doma, bodo morali zahtevati War Ration Book No. 4 na isti način kot civilne osebe.

Kadar se greste registrirati, prinesite s seboj kopije War Ration Book No. 3, katere so dobili člani družine, za katere nameravate zahtevati nove knjižice.

Na registraciji se bo zahtevalo od prosilca, da izpolni enostavno polo, na kateri bo moral napisati ime, starost in spol vsake osebe, ki ima dobiti War Ration Book 4.

Od Pearl Harborja sem so ameriški možje in žene pri industrijskih strojih izvršili prav kar čudež produkcije—čudež, katerega zdaj odplačujejo zmage združenih narodov.

Uspeli so bili vedno odvisni in nepretrganega dovoza večjih količin boljše orožja kot ono, ki ga more producirati sovražnik.

Toda nikakor ne smemo pozabiti, da je vojna vse prej kot lahka. Največje bitke so še vedno pred nami.

Zato pa moramo mi doma vztrajati pri svoji bistveno važnih poslih v vojni naporu in v neobhodno potrebni civilni produkciji.

Menjavanje službe pomeni izgubo časa za vojno produkcijo, ki porabljen za učenje novega dela je tudi izgubljen. Poleg tega je izgubljen še čas iskanja dela, ki vas nadomešča v starem poslu.

In radi tega moramo vztrajati na svojem delu. Naj se vam zdi vaše delo še tako majhnega pomena, ako je potrebno vojnemu naporu, ne zaostavite ga, temveč ostanite tam, kjer ne bo vojna dobljena!

pomagajte vojakom na bojišču s tem, da hranite doma.

Nasi veliki vojaški voditelji so nam povedali, da se je začela naša odziva proti sovražniku. Počutili, ki prihajajo iz najrazličnejših bojišč potrjujejo, da temeljnega napadanja narašča.

Če pa pomeni, da se mora temelj na domači fronti tudi pospešiti.

To pomeni, da moramo povečati našo produkcijo letal, tankov, ladij in orožja. Da bomo pa sposobni to tudi zares izvesti, je neobhodno potrebno, da delimo s svojimi delavskimi silemi, z gorivom, z materialom in opremo.

Vaska rodbina in vsako podjetje v Ameriki mora podpirati program. Vsak najmanjši prihranek je zelo važen prihranek. Slediti moramo z oljem in prehrano, s plinom in elektriko, z avtomobili, transporti in prevozom.

Ako bomo štedili s temi preprostim stvarmi, bomo dosegli, da bo domača fronta mnogo bolj uspešna.

Zadnji dan za pošiljke

Zadnji dan za božične poštnepošiljke morajo biti vse pošiljke poslani preko morja, v množičnih listih ali zabojih, zavite v papirne zavojce, da bodo mogle

prenesti mnogo trdega ravnanja. Vsak zavoj mora biti cenzuriran; uradi svetujejo, da bi se izgubljalo čim manj časa, naj bo omot okoli zavojev napravljen tako, da bo čim lažje pregledati vsebino pošiljk.

Jugoslovanska GERILSKA FRONTA JE VELIKA FRONTA

(Office of War Information)

Poročila agenture Associated Press preteklega tedna iz Londona so naznanjala, da se je razvila fronta jugoslovanskih gerilcev v fronto velikega obsega. Na desettisoče jugoslovanskih domoljubov se je vrglo v srdite borbe z nemškimi četami, počeni od srede Jadranskega morja pa do severovzhodne Italije in udarilo na Hitlerjeve flinje, ki so v jugovzhodni Evropi močno raztegnjene.

Split na jugoslovanski obali Jadranskega morja, pristanišče Sušak, 175 milj bolj na sever poleg Italiji pripadajoče Reke in ozemlje okoli Gorice, približno

Interview predsednika jugoslovanske vlade

Cairo, 6. oktobra (ONA). — Jugoslovanski ministerski predsednik Božidar Purić je v svoji prvi javni izjavi, odkar se je njegova vlada preselila iz Londona v Kairo, izrazil svojo skrb zaradi dejstva, da je bil Italiji priznan status sobojevnika.

V deklaraciji, katero je dal izključno le Overseas News Agency, je dr. Purić opisal italijanski status kot "novo koncepcijo, katero so ustvarile posebne razmere" in dejal, da njegova vlada zelo pazljivo opazuje razvoj situacije v cilju, da štiti jugoslovanske interese.

Naglašal je moralne in stvarne zahteve, katere Jugoslavija stavlja na Italijo in ponovil, da je namen njegove vlade obtožiti vse vojne zločince, ki so odgovorni za strahote, zagrešene na jugoslovanskih tleh, ter povedal, da so kompetentni uradi že na delu in raziskujejo dokazilni material.

Predsednik je prav posebno poudarjal, da "status sobojevnika za Italijane nikakor ne more imeti retroaktivne veljavnosti," ter je dodal, da bo njegova vrednost "popolnoma odgovarjala rezultatom, ki bodo doseženi."

Dr. Purić, ki je obenem minister za zunanje zadeve svoje vlade, je dejal, da veruje v povojno balkansko federacijo, pri čemer pa je, da je ni mogoče ustvariti enostransko. Izrazil je tudi mnenje, da pravično kaznovanje bolgarskih kršenj mednarodnih zakonov v ravnanju

25 milj nad Italiji pripadajočim Trstom, so bila središča najtežjih bojev, v katerih je bilo udeleženih mnogo nacističnih divizij—tako brzojavljiva poročevalca William Smith White. Boji so se razvili še v nekaterih manj važnih pokrajinah.

Nemška vrhovna komanda je priznala težo te vojaške naloge, ki je je presenetila v trenutku resnih porazov na Ruskem in v Italiji, s tem, da je objavila za boje v goriškem okraju: "Slovenske in komunistične tolpe so izgubile več tisoč mrtvih in nekaj tisočev ujetnikov." Baj je zdaj nemškim četam prepovedano vzeti več ujetnikov.

Berlinski radio je poročal o srditih bojih v gorah Dolomitov med Benetkami in Trstom in je dejal, da je vse to ozemlje za nemške čete nevarno. Nemška ojačanja prihajajo bajje tudi z največjo naglico v kraje ob dalmatinski obali, s katerimi nameravajo nekoliko razbremeniti one nemške čete, ki so po dveh tednih najtežjih bojev zasedle Split. Po vseh v Londonu razpoložljivih informacijah je verjetno, da bo približno 25 nemških divizij v najkrajšem času zaposlenih v teh plamenih balkanske vojne, odvzetih z ramen zaveznikov. Še večji pa je pomen teh bojev kot dokaz, potrjen v obširni preizkušnji, kaj zmorejo podjarmljeni, kadar udarijo nazaj na Hitlerja—z železno disciplino, s podporo in na podlagi nasvetov zavezniških častnikov kot tam.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje v 2. strani.)

Zužemberku na Dolenskem 30. avgusta leta 1864. Njeno deklško ime je bilo Terezija Zupančič. V Ameriko je prišla leta 1890, in sicer v Denver Springs, Colo. Poročena je bila dvakrat. Po prvem možu se je pisala Pucel. Rodila mu je sedem hčera, enkrat dvojčke in dva sinova. Prvi mož je bil bolan štiri leta za rakom. Katerega leta je umrl, mi ni znano.

Z drugim možem sta dospela v Grass Valley leta 1926. Bil je bolan na srčni hibi in umrl je leta 1936. Nekaj časa je žena živela sama in prejela starostno podporo, sedaj, za časa boleznj pa je živela pri hčeri Louisi.

Tako so ji potekali dolgi in mučni dnevi življenja. Kljub temu je bila vesela in polna humorja. Molila je rada, čitala mnogo in prepevala pesmi. Kadar koli sem jo obiskala, me je opomnila na kako pesem. Imela je trdno voljo, da ozdravi in da se bo vozila v vozičku, ki so ji ga kupile hčere. Šla je namj in bila kar zadovoljna. Dobra volja v resnici krepi človeka in ga napravi trdnega. Koliko trpkih dni je ta žena prestala... Je tako kot sem že čitala, da potrpežljivost sadi rožice, jeza pa trnje. Ona je bila med potrpežljivimi in kupi gorja je spila do dna.

Pokojna zapuščila dve hčeri v Grass Valleyju, vnuke in pravnuke, eno hčer in vnuka v Barlingamu, Cal., enega sina v Nevadi, dve hčeri in vnuke v Coloradu. En sin je bil ubit pred leti v San Franciscu na vzpenjači pri delu. Ena hči je umrla v Grass Valleyju za poškodbami, ki jih je dobila v avtni nezgodi. Ena hči je umrla še v starem kraju. Ubila sta bila tudi dva njena vnuka, eden po električnem toku pri delu, drugi pa v avtni nezgodi. Zapuščila tudi vnuke pri vojaki.

Torej draga Terezija! Počivaj sladko od trudopolnega dela v ameriški zemlji, katero si si zaželela. Blag ji spomin, družini pa naše sozlagje!

Louise Petach.

WHERE THE FUEL GOES AN ARMY TRANSPORT burns 33,000 gallons of fuel oil a day.

prave, katere dela njegov kabinet za novo organizacijo države, ne grejo preko kraljeve žele, da mora končna odločitev glede konstitucije ostati v rokah narodov, skupaj s krono.

"Suverena nacija in narodna dinastija," je dejal, "bosta morala rešiti to vprašanje v duhu popolne enakopravnosti za vse, kajti vsi bodo imeli enake pravice in tudi dolžnosti napram državi. Narod in kralj bosta rešila ta vprašanja tako, kot se jih rešuje v svobodnih demokratičnih državah."

Angležih

Karel Čapek — (Iz potopisa) KONEC Pisma o Irski

Hotel sem pisati pisma iz Irske; saj imam do tja samo nekaj ur. Zakaj se nisem odpeljal, meni samemu ni popolnoma jasno. Mislim, da je krivo temu irsko vprašanje.

Irsko vprašanje sem postavil skoro vsem Angležem, Skotom, Kimcem in Galcem, s katerimi sem se srečal. Spraševal sem jih, kaj moram pravzaprav videti na Irskem in kam naj usmerim svoje korake. Odgovarjali so mi, naj se rajši peljem v Oxford ali Stratford-on-Avon ali v kako morskopolišče.

Tedaj je moja radovednost toliko močnejše zagorela. "Pojdite na sever!" mi je svetoval nekdo. "Peljite se na zapad!" mi je svetloval drugi brez posebnega navdušenja.

"Peljite se na jug!" je menil tretji. "Jaz sicer še nisem bil tam, ampak če že hočete tja potovati..."

Vprašanje: Rad bi si ogledal Irsko. Kaj pravite k temu? Oigovor: Aaeooo. E? Vprašanje: Kako, prosim? Oigovor: Tam ni čisto mirno. Vprašanje: Ali je to tako slabo? Oigovor: No, tudi mostove poganjajo tam v zrak, in če vozi vlak...

Vprašanje: Ali zleti vsak vlak v zrak? Oigovor (malo nesiguren): Ne, ne vsak. Veste kaj? Peljite se v Belfast! (mesto in grofija v Ulstru, angleškem delu Irske, op. p.) Tam je skoraj tako kakor tu...

Mr. Shaw (rodolomlec, op. p.) mi je nasvetoval en edini kraj na Irskem; to je neznan otok na jugu, njegovo ime sem že pozabil. S tistimi ljudmi se bajje da izhajati. "Zal," je pripomnil Mr. Shaw, "je nemogoče pristati na tem otoku."

Dobro, si jo bom pa ogledal na svojo lastno pest! Kupil si bom vodiča po Irski, poiškal lepih krajev in pisal pisma iz Irske.

Začeni pri Glasgowu, obidem vse knjigarne in zahtevam vodiča po Irski, a ga nima. Ima vodiče po Cornwallu in Dukerietu, po Snowdoniji in razstavah in muzejih, toda o Irski nima slučajno nič, sorry, prav nič. "Naši ljudje ne potujejo tja!"

Samo nekaj borih ur imam od tu do Irske. Toda povejte mi, ali naj za nič razodenem skrivnosti, s katero je ta dežela za me zakrita? Tako bom vedno z ljubeznijo in veseljem gledal na karto Irske: to je dežela, s katero nisem odgrnil pajčolana.

WHERE THE FUEL GOES AN ARMY TRANSPORT burns 33,000 gallons of fuel oil a day.

prave, katere dela njegov kabinet za novo organizacijo države, ne grejo preko kraljeve žele, da mora končna odločitev glede konstitucije ostati v rokah narodov, skupaj s krono.

"Suverena nacija in narodna dinastija," je dejal, "bosta morala rešiti to vprašanje v duhu popolne enakopravnosti za vse, kajti vsi bodo imeli enake pravice in tudi dolžnosti napram državi. Narod in kralj bosta rešila ta vprašanja tako, kot se jih rešuje v svobodnih demokratičnih državah."

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje v 2. strani.)

Zužemberku na Dolenskem 30. avgusta leta 1864. Njeno deklško ime je bilo Terezija Zupančič. V Ameriko je prišla leta 1890, in sicer v Denver Springs, Colo. Poročena je bila dvakrat. Po prvem možu se je pisala Pucel. Rodila mu je sedem hčera, enkrat dvojčke in dva sinova. Prvi mož je bil bolan štiri leta za rakom. Katerega leta je umrl, mi ni znano.

Z drugim možem sta dospela v Grass Valley leta 1926. Bil je bolan na srčni hibi in umrl je leta 1936. Nekaj časa je žena živela sama in prejela starostno podporo, sedaj, za časa boleznj pa je živela pri hčeri Louisi.

Tako so ji potekali dolgi in mučni dnevi življenja. Kljub temu je bila vesela in polna humorja. Molila je rada, čitala mnogo in prepevala pesmi. Kadar koli sem jo obiskala, me je opomnila na kako pesem. Imela je trdno voljo, da ozdravi in da se bo vozila v vozičku, ki so ji ga kupile hčere. Šla je namj in bila kar zadovoljna. Dobra volja v resnici krepi človeka in ga napravi trdnega. Koliko trpkih dni je ta žena prestala... Je tako kot sem že čitala, da potrpežljivost sadi rožice, jeza pa trnje. Ona je bila med potrpežljivimi in kupi gorja je spila do dna.

Pokojna zapuščila dve hčeri v Grass Valleyju, vnuke in pravnuke, eno hčer in vnuka v Barlingamu, Cal., enega sina v Nevadi, dve hčeri in vnuke v Coloradu. En sin je bil ubit pred leti v San Franciscu na vzpenjači pri delu. Ena hči je umrla v Grass Valleyju za poškodbami, ki jih je dobila v avtni nezgodi. Ena hči je umrla še v starem kraju. Ubila sta bila tudi dva njena vnuka, eden po električnem toku pri delu, drugi pa v avtni nezgodi. Zapuščila tudi vnuke pri vojaki.

Torej draga Terezija! Počivaj sladko od trudopolnega dela v ameriški zemlji, katero si si zaželela. Blag ji spomin, družini pa naše sozlagje!

Louise Petach.

Slovenski ameriški narodni svet

POROČILO O FINANČNEM STANJU 30. SEPTembra 1943 Bilanca v banki (\$14.974.18) in na roki \$9.77) 31. avg. \$14.983.05

Dohodki v septembru: Podruž. šte. 1 SANS, Detroit, Mich. \$100.00

Table with columns for Podruž. šte., Name, and Amount. Lists various branches and their contributions for September.

Dr. šte. 610 SNPJ, Chicago, Ill. 6.00 Članstvo dr. šte. 733 SNPJ, Canton, O. 15.00

Dr. šte. 240 SNPJ, Bentleyville, Pa. in članstvo 45.00 Nabrano na shodu v Sheboyganu, Wis. 10.00

Posamezniki 3.00 Čokova brošura 1.50 Skupni dohodki 1,813.38

Izdatki v septembru: Stanarina za urad. \$ 50.00 Poštnina 7.60

Table with columns for Category and Amount. Lists various expenses for September.

Skupni izdatki \$ 351.02 Ročna blagajna 14.77

Bančna blagajna 16,431.54 \$16,797.33

Pregled vseh dohodkov in izdatkov te organizacije: Skupni dohodki od 5. dec. 1942 do 30. sept. 1943 \$22,520.97

Skupni izdatki od 5. dec. 1942 do 30. sept. 1943 6,074.66 Bilanca \$16,446.31

Joseph Zalar, blagajnik. Mirko G. Kuhel, pomožni tajnik.

življenja riba in kar se v melanholičnem stanju užitenosti imenuje "fried sole", ako trikrat na dan mehča želodec s črnim čajnim česlom in ako pije pušto toplo pivo, ako uživa sočivje v konzervah, čustarde in muttone, no, potem je izrpal vse kulinarčne užitke povprečnega Angleža in začenja razumevati njegovo zaprtost, resnost in strogo običaje.

Nasproti temu so prazen kruh, pražen sir in prazna slanina gotovo dedščina vedre stare Anglije. Prepričan sem, da se stari Shakespeare ni naltvil s čajnim česlom in da se stari Dickens ni pri govejih konzervah veselil življenja.

Angleški kuhinji manjka neke lahnosti in izbire, življenjskosti, okusnosti in pregrešnega užitka. Tega, bi rekel, primanjkuje tudi angleškemu življenju. Angleška cesta ni vesela. Navadno in povprečno življenje ni pomešano z veselim hrupom, duhom in razveseljivimi prizori.

Ne moreš postati eno s to cesto, temi ljudmi in glasovi. Nič ti ne mežika prijateljsko in zaupno. Ljubavni pari v parkih se ljubijo težko, pritajeno in brez besed. Pivci pijejo vsak zase v baru. Povprečni človek se pelje do tapioke. Človek postane strašno resen, ko dobi lososa, oblitega z rožnatim škrobom ali lepom; in če ima za zajtrk, kosilo in večerjo nekaj, kar je bilo za časa

weekendom. Več nisem mogel razbrati o njegovem življenju. Evropski kontinent je bolj hrupen, manj discipliniran, bolj umazan, besen, prevečan, strasten, družaben, zaljubljen, užitka željen, vroč, surov, zgoren, prost in malo manj popolen. Prosim, dajte mi karto direktno za kontinent!

Nacisti se pripravljajo na poraz London (Ona). — Hitler je ukazal izvesti nekatere posebne priprave, ki naj zajamejo nadaljevanje nacistične stranke v slučaju, da bi bila Nemčija poražena.

Ameriški vojniki v bivši japonski bolnišnici na otoku Kiska pri Alaski.

GUSARJI

(Les Flibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J.-o

(Se nadaljuje.)

Častnika se zopet vrtna na zadnji konec ladje, kapitan odide v svojo veliko kabino, poročnik se pa vspne na stražni nadkrov, da poveljuje z njega sledečemu manevru, saj more le s tega mesta z enim pogledom opazovati vseh deset rajn na štirih jamborih.

Tomaž Trublet sedi v svoji veliki kabini pred kapitansko skrinjo. Težki pokrov z dvojno ključavnico je privzdignjen, kapitan pa išče med ladijskimi listinami najvažnejšo, ono, ki jo bo predložil kraljevemu unamestniku na tem otoku, gospodu de Ogeron. Po zadnjih vesteh, ko jih je vitez Danycan prejel iz Versaillesa tik pred Tomaževim odhodom, je bil to gotovo še tisti gospod de Ogeron, ki upravlja v kraljevem imenu Tortugo in obalo nad San Domingom že od leta 1666. ali morda že celo od leta 1664.

"Takole, če se ne motim, ta bo prava!" končno zamrmra Tomaž in razprostre pisane: To je bil obširen pergament, na obeh straneh popelčan z zelenim voskom, na katerega je bil udarjen velik državni grb. Pisanje je sicer bilo Tomažu zelo težavno, brati je pa znal dovolj dobro. Počasi je erkoval:

Korzarsko pismo:

Mi, Louis de Bourbon, Comte de Vermandois, admiral Francije, pozdravljamo vsakogar, kdor bo črjal te vrste. Kralj nam je ukazal, da skrbimo za pravično varstvo vseh njegovih podanikov in za obrambo trgovine na morju...

Tomaž preskoči mnogo vrst in nadaljuje: Iz teh razlogov smo podelili in podelujemo dovoljenje, soglasje in polno moč gospodu Tomažu Trubletu, kapitanu lahke fregate, imenovane "Lepa podlasica", ki ima okrog stošestdeset ton ladijskega prostora in toliko in toliko mož posadke, topov, nabojev, krogel, svinca, smodnika in druge zaloge živeža, da se odpravi na morje in da napada vse pirate, korzarje in drugo sodrgo, ravno tako tudi vse podanike iz Združenih provinc Nizozemskih ter sploh vse sovražnike kraljestva, da jih zarobi in zapleni z vsemi ladjami, vsem njihovim orodjem, blagom in premoženjem, povsod in vsekdar, kjerkoli in kadarkoli jih sreča ali najde.

Tomaž se prekine in zopet preskoči večji odelek pisanja, nato pa zopet nadaljuje:

Omenjeni kapitan Tomaž Trublet ima dolžnost, da razvije v boju zastavo, ki mu tiče, namreč maloneško, modro, prekrizano z belim križem, sredi njega pa vidljivi srebrni hermelin v teku po škrlatnordrečem polju. Omenjeni kapitan ima tudi dolžnost, da izpolnjuje s svojim moštvom vred ukaze in pravilnik, ki ga je izdalo njegovo kraljevsko Veličanstvo francoski marini v letu gospodovem 1666.

Pergament je šumel, ko ga je Tomaž zopet zlagal z okorno roko. "Toliko je gotovo," si je pri tem zadovoljno rekel, "korzarji smo po pravi in pravici." Z nadkrova pa je tačas poveljeval Louis Guenole v bližini krmila: "Spretno je jadro zvij! Stražar v koši!"

Njegov bretonski glas je zvenel istočasno suporno in počaje, zvenel je daleko in razločno do zadnjega konca najvišje rajne.

"Sidro sprem!"
Krovni mornar je pričel odvijati vrvi pri sidru, krovna straža pa je zdirljala k lestvam na zidoljne rajne.

"Gore! Nategni! Pazi!"
Na "Lepi podlasici" so vsako povelje izvrševali z ono točnostjo in naglico, kakor jo občudujemo na ladjah kraljevske marine.

"Jadra povij!"
Maragasti so se požurili po vrveh. Spretna

jadra so že povita. Topniški narednik pristopi pod poveljniški mostovž, sname klobuk in poroča: "Vse nared za sidro!" Poročnik prikima. Zappovedovalno stoji njegova junaška postava ob desni strani nadkrova. Guenole sicer ni izredno velik niti izredno širok, lica so bela in gladka, oko pa črno, tako da je njegov obraz skoraj deklinski. Toda ostri prodirni pogled teh plamečih oči jemlje obrazu vso mehko.

Ko je kmalu na to "Lepa podlasica" zaobrnila okrog zapadnega pomola v veliko luk, stopi Tomaž Trublet zopet k svojemu poročniku. Ko sta tako stala skupaj, se je zdelo, da je eden njiju kakor nežen deček, drugi pa kakor robat širokopleč vojščak. V resnici pa manjši ni bil nič manj junaški, in moštvo prednjega kastela se ga je balo, ko živega ognja.

"No torej," pravi Trublet, "prav gladko bomo pristali. Naj merijo!"

Mornar spusti svinca na dvajset sežnjev in zapoje: "Nema dna!" — "Nič ne de," pravi Trublet. "Ono stran, ne daleč od tod, se je usidral drug korzar. Loui, obrni!" Takoj se oglasi povelje: "Nategni povodec! Polahko! Spusti pinaso!" Fregata se pokorno obrne k obali. Jadra zaplapolajo. Podkrmar, ki je ves čas meril globino, se pa oglasi: "Hooj, dno imam! Deset sežnjev, leva stran!"

"Obe sidri sprem!" zapove Tomaž Trublet in se obrne k poročniku: "Idi v sprednji kastel, mi se usidramo!"

Predpis je namreč, da se drugi častnik med zasidranjem nahaja v sprednjem ladijskem kastelu. Ta trenutek je sedaj prišel. Trublet je sedaj sam in pogleda v takelažo. Samo prednje jadro je še vozilo in bezan nad njim, naglica je pa že popustila. Trublet se odloči in ukazuje: "Spremi za povoj!" Mornarji poslušneje hipoma. Po hrastovem krovu zatopotajo urni koraki.

"Pazi! Povij!"
Kakor bi trenil, se zlože vsa tri sprednja jadra, kakor troje peroti.

"Nategni povodec! Drži! Zlož!"

Rajne padejo vzdolž z drogov, vrvi in povita jadra se zlože ob jamborih. Povodci in vprege se povijejo. Svitki se razporede na svoja mesta.

Zadovoljno ogleduje Tomaž svoje drogove ter zakliče mornarjem nad vreteni:
"Desna plat, sidro sprem!" Desna plat, sidro dol!"

Sidro štrbunkne z velikim pljuskom v vodo. Trenutek pozneje zakliče krmilar kapitanu: Hoj, kapitan! Ona brigantina tam nam pošilja čoln!"

11

"Halo! Čoln, halo!"
Stražnik je po predpisih poklical bližajoči se čoln iz njega pa ni bilo odgovora, dasi se je videlo, da ga gonijo štirje veslači in da je v njem še nekdo. Namesto odgovora se dvigne v čolnu možakar in zamahne večkrat s klobukom v znak miroljubnih namenov. Čoln sedaj doseže fregate ter pristane ob njej, isti možakar pa jame klicati: "Halo, spustite mi vrvi!"

Glas je zvenel hrapavo in nekam tuje. Moštvo, ki je stalo še na svojih mestih, pogleda kapitana, ki samo prikima. Mornar spusti vrvi, da jo poda dočleku, ta pa spleza gibčno kakor opica po njej na krov. Istočasno pristopi k njemu Tomaž, da ga sprejme s primerno vljudnostjo, toda ne da bi bil spustil levico z ročaja svoje pištole za pasom. Previdnost je vselej na mestu!

Tujec pozdravi z glasnim: "Hura!"
(Dalje prihodnjilj.)

Slika kaže spojitve vojakov pete ameriške in osem britanske armade na cesti pri Salerno, Italija.

tam od pradavnine in ki tvorijo večino francoskega ljudstva, so po vsem videzu doprinesla k francoski naravi duhovno razboritost, zgovornost, rčno spretnost, lepoto v občevanju in jeziku in poleg tega individualizem, ki meji na nebrzdanost. Ne more se dobro ugotoviti, zakaj so se vključili tudi stalni, od poljedelstva živeči prebivalci juga, Gasconne, Languedoca in Provence. Ti imajo še bolj živ duh, spretnost izražanje, prikupen nastop in čut življenja z neko primesjo dvomljivosti.

S prvo francosko kulturo v 12. stoletju so nastale tudi družabne razmere, v katerih se je oblikoval današnji francoski narod. Družba se je ločila v stanovne, ki so se jasno razlikovali med seboj po svojem udejstvovanju, načinu življenja in veljavi v javnosti; to so bili kmeti (vilains), potem vojščaki, ki so se dvignili v plemstvo, nadalje nov meščanski stan, ki se je razvil v mestih, ki so postala središča trgovine in obrti, in končno klerus. Oglejmo si na kratko te stanove, ki so vplivali na vso nadaljnjo zgodovino Francije.

O kmetih tedanje dobe je naravno zelo malo zanesljivih podatkov, ker so bili nepismeni in so pisali o njih le kleriki, upravitelji veleposestev. Vendar razodevajo tudi ti zapiski mnogo iz težkega življenja tedanjih kmetov. Za vse kmečko prebivalstvo je bilo eno ime—vilains, to so prebivalci vile ali velike domene, področja, nad katerim je gospodaril velik posvetni ali cerkveni gospod. Na položaj kmetov so vplivale še razmere iz dobe Rimljanov: potomci starih kolonov, ki so bili "svobodni", so imeli pravico zapustiti ozemlje domene, ženiti se po svoji volji in dedčino zapustiti otrokom. Potomci prejšnjih sužnjev (servi), ki so ohranili ime serfs (tlačani, podložniki), so bili navezani na domeno. Niso smeli zapustiti svojega prebivališča niti si vzeti za ženo kako deklo iz druge domene brez gospodarjevega dovoljenja. Dajate in tlaka so bile za nje mnogo težje nego za "svobodne".

Razmere svobodnih in tlačanov niso bile povsod enake. Na jugu in v večjem delu zapadnih pokrajin tlačanov skoro ni bilo. V Normandiji je že v 12. stoletju tlačanstvo izginilo. Hude tlačanske razmere so pa bile na severovzhodu in v Burgundiji, posebno na cerkvenih domenah. Kmeti so bili podrejeni posestniku domene, ki so ga nagovarjali z "gospodom"—to je naslov, ki ga je prej samo vojščak dajal svojemu poveljniku. Pravice gospodarja domene nad podrejenimi so kasneje postale istovetne s pravicami gospoda nad njegovimi vazalnimi vojščaki, tako da so kasneje najemnike imenovali vazale, čeprav ni bilo fevdalnega razmerja med njimi in gospodi, razen v Normandiji, kjer so imeli kmeti višjega staua, imenovani "vavasseurs" zemljo v fevdu. Kmeti so morali dajati gospodom določene dajatve in opravljati na gospodovi zemlji določena dela: k o s i t i in sušiti mrvo, žeti, mlati in žito spravljati v gospodove skednje. Poleg tega so morali čistiti tarke in vzdrževati grajske utrdbe. Za nekatere stvari je bilo prisilno razmerje tudi za "svobodne" kmete: žito so morali mleti v

Razni mali oglasi

DEKLETA—ŽENE—MOŽJE MLADENIČI
dobe stalno ali začasno delo. S izberite svoje ure. Lahko delo v bra plača. Zavijalni oddelek v MODEL AIRPLANE TOVARNA 415 West Superior

POTREBUJEMO—Radios. Plača takoj. Uptown Sport & Radio, 4 Broadway.

DEKLETA ALI ŽENSKO za likanje, stalno delo. Dobra plača UP-TO-DATE HAND LAUNDRY 1014 Rush Street—Delaware St.

TEŽAKI IN POMAGAČI za stavbna dela. Jeklarska dela. Henry E. Gre Co., 2864 East 95th Street.

ŽENSKO za nočno čiščenje pisarniškega posloplja. Zvečer 8 do 12:30 NICH RIBANJA DORALL SPORTSWEAR 105 S. Market St.—2nd fl., Chicago

ROČNE ŠIVILJE za ene in dvoje komadne ženske obleke. Lahko naredi 75c ali urno na "piece work". DORALL SPORTSWEAR 105 S. Market St.—2nd fl., Chicago

DELO DOBI PEK dnevno delo. Prvi ali drugi pomočnik za kruh in drugo peko "roll". HEINEMANN BAKERY 621 East 79th St.—Triangle 884

MOŠKI ZA ODPOŠILJANJE Naročilni in pošiljatelj dept. Dobra plača. Vojno nujno delo. MR. KATZ 1925 S. Michigan Ave., Chicago

IŠČEM ŽENSKO Slovenko ali Hrvatice, za hišno delo v starosti 45 do 50 let. Imamo stalno delo. Plača po dogovoru. Ako katero veseli, naj piše Josip Lukašič, R.D. 1, Benthville, Pa. —(Adv.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

Ta razred, ki ga je dvigala močna samozavest, je zavzel prvo mesto v družbi. Pri tem moramo radi razumevanja na kratko omeniti, kakšni so bili tedanji vojščaki.

(Dalje prihodnjilj.)

RAD BI IZVEDEL
kje se nahaja moj brat FRANK GERM. Leta 1921 je bil na Gilbert, Minn. in potem nisem več slišal od njega. Prosim rojake, da ga opozorijo na ta oglas. Jos. Germ, 923 So. 3rd St., Milwaukee 4, Wis.—(Adv.)

Razni mali oglasi
PRODA SE dve-nadstropna lesena 5-sobna hiša. Peč kurjava. 2 kari garaža, blizu šole. Vprašajte lastnika na: 4210 North Drake.

DELO DOBE
ženske za čiščenje uradov v Union Station Building
Vi lahko naredite svoj del v nujni vojni industriji s tem, da pomagate transportacijskemu sistemu.

STAROST 18 DO 50 LET
Stalno delo sedaj in po vojni
STALNO ALI ZAČASNO DELO
IZREDNO DOBRA PLAČA
Povišanje po 6 mesecih
Udobne delavske razmere
Employment office:
CHICAGO UNION STATION
516 West Jackson Boulevard

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO
Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto za prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enako, za člano ali nečlano \$2.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri acemantu \$1.00 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člano SNP. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNP, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdrui. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00 1 tednik in 4.50
2 tednika in 7.00 2 tednika in 8.00
3 tednika in 9.00 3 tednika in 10.00
4 tednika in 11.00 4 tednika in 12.00
5 tednikov in 13.00 5 tednikov in 14.00

Za Evropo je \$9.00

Isposnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNP,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$ _____

1) Ime _____ Čl. družstva št. _____
Naslov _____
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:
2) _____ Čl. družstva št. _____
3) _____ Čl. družstva št. _____
4) _____ Čl. družstva št. _____
5) _____ Čl. družstva št. _____
Mesto _____ Država _____
Nov naročnik _____ Star naročnik _____

FRANCIJA

in francosko ljudstvo

C. P E T E L I N

(Se nadaljuje.)

Najstarejša francoska kultura je nastala v 12. stoletju v krajih, kamor so prodrli Franki in Normani. Ta prvotna francoska kultura je dala vitezstvo in dvorsko življenje, občine, meščanstvo, mestne korporacije in obrt, prebujenje rimskega prava, obnovo šolstva in ustanovitev univerz, gotski slog, ki se je tedaj imenoval "francosko delo," francoski jezik, lirčno pozgijo trubadurjev na jugu, basni in bajke na severu.

Seignobos označuje to kulturo takole: "Bistveno se razlikuje od vseh kultur sredozemskih dežel; latinsko na njej je samo jezikovno oblačilo in nekateri rimski ostanki, ki jih je znala ohraniti duhovščina. Nastala je na majhnem ozemlju okrog Pariza, ki tvori od tedaj politično središče Francije. Vse druge pokrajine so se šele kasneje pridružile; s priklopljenjem prvot-

ni "francoski" dežel so sprejele dobršen del njene kulture. Njen jezik je postal skupni jezik Francije, vendar se radi tega ni opustila posamezna narečja in krajevne govornice."

Med mnogo ljudstvi, ki so se stopila v francoski narod, so bili Franki in Normani tisti, ki so prinesli tudi podjetnost in odločnost, ki sta bili odločilni za

Ameriški reporterji na otoku Kletki pri Alaski. Od leve na desno: Howard Hadlieman, Arthur Davis in Morley Cassidy.

nadaljnji politični in socialni razvoj naroda. Tudi nadarjenost za likovno umetnost, pesništvo in glasbo pripisuje Seignobos njim. "Kjer so se oni naselili, so vzkliili prvi evetovni francoske kulture, tu je kasneje prišla na svet tudi večina francoskih pisateljev in umetnikov. Ljudstva srednje Francije, zapadna in gorskih krajev, ki so bila

Drugi stan, ki smo ga imenovali, so bili vojščaki, ki so se tako različni po svojih položajih—od kralja do oprode—vendar z 12. stoletjem združili v svoj stan, ki je postal kasneje deden.

Kmeti so bili podrejeni posestniku domene, ki so ga nagovarjali z "gospodom"—to je naslov, ki ga je prej samo vojščak dajal svojemu poveljniku. Pravice gospodarja domene nad podrejenimi so kasneje postale istovetne s pravicami gospoda nad njegovimi vazalnimi vojščaki, tako da so kasneje najemnike imenovali vazale, čeprav ni bilo fevdalnega razmerja med njimi in gospodi, razen v Normandiji, kjer so imeli kmeti višjega staua, imenovani "vavasseurs" zemljo v fevdu. Kmeti so morali dajati gospodom določene dajatve in opravljati na gospodovi zemlji določena dela: k o s i t i in sušiti mrvo, žeti, mlati in žito spravljati v gospodove skednje. Poleg tega so morali čistiti tarke in vzdrževati grajske utrdbe. Za nekatere stvari je bilo prisilno razmerje tudi za "svobodne" kmete: žito so morali mleti v

